

ՊԱՅՄԱՆՔ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

«ԲԱՐԱՌՈՒՄ» շաբաթը երկու անգամ
կ'հրատարակուի, Զորքարթի և Շաբաթ օ-
րերն, Հայեակն և Պատմական
Լրագրոյն խմբագրութեամբ ուղղելի և և է
նամակ կամ գրութիւն պէտք է ծախքը վճա-
րած յղուին «Առ Խմբագրական-Մասնաժո-
ղով ԲԱՐԱՌՈՒՄ» լրագրոյ Հայրենասիրոյ
Ընկերութեան ի Վառնա» :

LE DROIT

Վարնայի համար տարեկան 23 Փրանք
Պուլկարիոյ քաղաքացի համար » 26 »
Թղթատարական միութեան մասնակցող
բոլոր երկիրներու համար տարեկան 28 »
Քաճառորդադրութիւնը կանխիկ են և վեց-
ամսեայ պայմանաժամու ևս կ'ընդունուին :
Յետքէ ծախուած մէկ թիւը 40 փարայ է :
Մանուցմունք 3 անգամի համար տողը 2 զրուշ :

«LE DROIT», paraissant le mercredi et le samedi, en Arménien et en Français. — Abonnement d'un an, pour Varna, fr. 23; — pour l'intérieur de la Bulgarie, fr. 26
— pour les Etats compris dans l'Union — Postale, fr. 28. — Les abonnements sont payables d'avance par an ou par semestre.

ԱՂԴ

Ամեն անոնք, որք այն թերթին
մինչև 10 թիւը ստանալէն յետոյ,
կ'ըստեհան պահել զանոնք ա-
ռանայ յետ փերագարմանը, պա-
տիւ մ'ըրած կ'համարուին մեզ իր-
քի մեր թերթին բաժանորդներն
նկատուելու :

ՎԱՐՆԱ 3/15 ՅՈՒԼԻՍ 1885

Հրատարակ կ'մտնենք դրօշակ ի
ձեռին, մեր գոյն և քաղաքականու-
թիւն

ԻՐԱՆՈՒՆԲ

բառին մէջ կամեմտաւին : Ոչինչ
գաղափարի, ոչինչ յեղափոխական, ոչ-
ինչ միեմիսնդրական ի մեզ ուղղա-
միտ խաղաղ և աշխատասիր քա-
ղաքացիներ, մեր նպատակն է մի-
այն պաշտպանել իրաւունքն Հայու-
թեան շրջանակին մէջ. պաշտպանել
Ժողովրդեան իրաւունքն ընդդէմ
հարստացեալութեան և բռնապե-
տութեան. պաշտպանել Հայու-
թեան իրաւունքն ընդդէմ օտար
քաղաքականութեան :

Արդարութիւն, հիմն մարդկա-
յին ընկերական կազմաւորութեան,
պիտի ըլլայ մեր միակ ուղեցոյց այս
վեժ պաշտպանման մէջ. բարեկամը ա-
մենախիտ կարգապահութեան մեր
ջանքն պիտի ըլլայ համապատասխա-
նել մեր կոչման խոյն մասը յարգե-
լով միանգամայն իրաց հաստատակ
գրութիւնը՝ թէ Աղգային շրջանա-
կին և թէ օտար աղգայ հետ ու-
նեցած յարաբերութեան մէջ, ա-
ռանայ և է ունեցողութիւն խորհելու
այլայլ իրաւանց վրայ :

Մեր հոգն պիտի ըլլայ առաջնոր-
դել զԺողովուրդն՝ յանձնել զոր-
ծադրութիւն իւր պարտականու-
թեանց թէ՛ առ Աղգն և թէ՛ առ
կառավարութիւնն՝ որոյ պաշտպա-
նութեան բարութիւնը կ'ըլլային :

Պիտի ցուցնենք աղգին թէ ա-
պահովել զիր գոյութիւն և բար-
ւարել զիր վիճակ՝ կախումն ունի
միայն իւր պէտքերն ինքեամբ հո-
գալու արիւթեանէն և իւր պարտ-
քերն անթերի կատարելու առարկե-
նութեանէն. ամեն օտարտի յոյսեր
այս մասին ցնորական են և անհիմն,
և աւելի վնաս քան բարիք կրնան
արտադրել :

Իրաւունք-Պարտք-Ինքնօգնութիւն,

Ահա մեր նշանաբանը զոր կ'ընդ-
գրենք ոչ իւր լոկ փոխադրա-

կան սկզբունք՝ այլ զայն մեր բոլոր
ոյժերով ի կիր արկանելու հաստատ
գիտաւորութեամբ :

Այս սկզբունքը պիտի ջանամք
աղգային միաձե կրթութիւն մը
կազմաւորելով, հայկական հոգե-
կայ ոյժ մը յորինել, որով Հայու-
թիւնը կարենայ իւր շրջանակին մէջ
ինքեամբ բաւականացող աղգ մը, և
միջադպէսն տեսնելով, աղգայ
ընկերութեան օգտակար անդամ մը
ձեռնադրել, ինչպէս պիտի ունենանք
միանգամայն գործնականաբար ար-
ծարձել աղգին մէջ մի մասերու մէջ
համեմատութեան ուղին և բաւա-
ւորել պիտենք իրենց ճշմարիտ շա-
հուց վրայ :

Գաղով հայութեան միջադպէս
իրաւանց մասին մեր հոգը պիտի լինի
կանոնաւոր և ամբողջական այն
քաղաքացիներ թիւները՝ զոր աղ-
գին ունի իւր գրացի աղգայ և
տիրոյ կառավարութեանց հետ այս
ուղղութեան մէջ մեր ջանքերն աւելի
որոշ և աւելի բացայայտ ընելու հա-
մար ընդ միշտ պիտի գոչանանք
երկդիմի և կեղծ բացատրութիւննե-
րէ, այլ անկեղծաբար պիտի յայտա-
բարենք իրաց կայութիւնը և աղ-
գին պէտքերն ու իրաւունքները :
Այս սկզբունքը կ'ենթադրենք ուստի
անհաճայ այլ օգտակար ըլլալ, ինչու
իսկ թէ պէտք ըլլայ մեզ գոհուիլ նա-
խանձու կրքերու կամ անբարեբա-
ղէտ տրամադրութեանց, քան թէ
հաճոյամբութեամբ վնասել աղգին
և պաշտպան տէրութեանց ճշմարիտ
շահերուն :

Ի մասնաւորի երբ «Հայրենա-
սիրոյ» շատագու պիտի կանգնինք
այն միութեան նպատակին որ է
նախանձախնդիր աւանդապահ լի-
նել հայկական հնութեանց, Հայաս-
տանեայց եկեղեցւոյ և աղգային
աւանդութեանց, ջանալ բարձրացը-
նել աղգային օրինաւոր իշխանու-
թեանց բարոյական հեղինակութիւ-
նը և վարելը, և ըստ կարի ինչպէս
սանկը միտքարկելու թշուառութիւ-
նը հայկական շրջանակին մէջ :

Բնականաբար մեր աշխատու-
թիւնը ծանր և դժեղակ պիտի ըլ-
լան, և մեր կ'աշխատենք այժմէն
թէ այն ստորագրելին մէջ մեծամեծ
գիտարութիւնը և մինչև իսկ յար-
ձակուենք տեղի պիտի ունենան մեզ
դէմ, սակայն վստահելով աղգին
համակրութեանը վրայ, որոյ շահե-
րը պաշտպանել կ'առաջադրենք,
հաստատամիտութեամբ և յարատե-
ւութեամբ պիտի ընթանանք յառաջ,

և ապահով ենք թէ յաղթանակաւ
պիտի հասնինք մեր նպատակին :

ԱՂԴԱՅԻՆ ԿԱՅՈՒԹԻՒՆ

Երբ ինկատի առնու՞մք վերջի
տարիներու աղգին անցուցած երկա-
րասե ճգնաժամը, անխնայական
վիճակի մը ամեն տեսակ վտանգնե-
րու մատնուած, իրաւունք ունիմք
բարեբաղդ անուանելու զմեզ՝ ար-
ձանագրելով մեր առաջին թուոյն
մէջ՝ օրուս այնպիսի դէպքեր որք
բարեբաղդ նոր դարադրուի մը
կ'ստատանան Հայութեան :

Արդարեւ տարիներ բոլորեցան՝
յորում Հայաց գերագոյն Պետին գա-
հը թափուր կ'մնայր, ընդհանուր
հայութեան համար ախտը արկած
մ'էր առ, յորում ի մեզ արի-
ւոր սահմանը կ'արբանային իւր
մայն իրենց թեմակալ Պատրիարքին
մահաւամբ Տեառն Գեորգայ Դի :

Տաճկահայք ևս նուազ դժ-
բաղդ չէին այս միջոցին : Ներսէս
վարժապետեան չէր այլ ևս, նա
չէր ի բաղմայ հետէ ի գլուխ իւր
հօտին, պահ մը պաշտօնէ հրաժա-
րած՝ պահ մը անդործութեան մատ-
նուած՝ կ'ընենք անխնամ վարչու-
թեան գէլն, և հուռի յետոյ ի Տէր
հանգչելով կ'թողըր յաւաստաւ Հա-
յութեան մի ստուար մասն՝ զոր այն-
չափ յուսալու վարժեցուցած էր :
Ռումանիոյ Պաշտպանի Հանգարիոյ՝
ինչպէս Պարսկաստանի և այլուր բը-
նակող Հայերն բոլորովին անտէրունջ
մնացած՝ հազիւ գոյութեան նշան
տալու կ'համարձակէին :

Այս տխուր կացութիւն ոչ նը-
ուաղ վնասաբեր եղաւ մեր աղգա-
յին հանրական շահուց : Եւթմիսնայ
կաթմուղիկասի բացակայութիւնը՝
Ռումանիոյ Հայ վարժարանաց
փակման ցաւալի փորձերն յառաջ
բերաւ, և Կ. Պոլսոյ Պատրիարքին
բացակայութիւնը՝ Թուրքիոյ Հայ-
կական եկեղեցւոյն գործերէ ի վեր
վայելած եկեղեցական առանձնա-
շնորհումներն կապտելու և սեղմե-
լու անտարբէ նկրտմանցն առիթ
տուաւ :

Գոհ ենք սակայն այսօր հաստա-
տելով՝ որ այս տխուր կացութիւնն
գոյութիւն չունի այլ ևս : Հայու-
թեան գերագոյն վեհապետին ընտ-
րութիւնը կատարուած է, Ամեն-Մեյ-
քիսեղեկ Սրբազան Մուրադեան՝
շնորհիւն Աստուծոյ և կամքը Աղգին՝
Սուրբ Եւթմիսնայ Աթոռոյն գա-
հակայն հռչակուած է. և անսա-
րակոյս ենք որ զայն իւր Պատրիարք

Ռումանիոյ հաստատելու իրաւ-
ունքը վայելող Ռումանիոյ կայսրն չ'պի-
տի յապաղել վաւերացնելու աղգին
ընտրեալն :

Մինչ այսպէս Հայութիւնը իւր
նոր փառանայապետով նոր կեանք
կ'առնայ, միւս կողմէն՝ Տաճկահայք
կ'առնեն յանձին Ամեն Յարու-
թիւն Սրբազան վեհապետեանի ար-
ժանեանի մի Պետ՝ որ իւր բաղմա-
մեայ վարձատուութեամբ զինեալ կը
խառնանայ լինել արթուն հակող
աղգային շահուց և դործոյ բարեբա-
ղը թաղոյն :

Այս բարեբաղդ գէպքեր բնե-
քան սուրբ խաղաղութիւն են մեզ հա-
մար, որքան համարուած ենք թէ՛
Մուրադեան և վեհապետեան Սրբ-
բաղմաներն ճիշդ այն անձնաւորու-
թիւններն են՝ որք աղգային թէ՛
նեղքին և թէ՛ արտաքին կայութեան
և թէ՛ օտար քաղաքականութեան
արդի պահանջմանց առջև Հայու-
թեան օգտակար լինելու և նորա
շահերն ու իրաւունքներն պաշտպա-
նելու ամեն կատարելութիւններն
ունին, և կ'ընդունան անշուշտ իւրեանց
այս ջանք մէջ՝ և թէ առայդ պէտք
եղած կորսիւն և բարի կամեցողու-
թիւնն ևս ունենան :

ԱՂԴԱՅԻՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

Աղգային երկաթուղիական Ժո-
ղովը ներկայ տարուսն նառաջընանք
բացաւ լինելով մայիս ամսոյ մէջ
Նորընտր Ս. Պատրիարքին մի ճա-
ռովն, յորում Ն. Սրբազանութիւնը
յառաջիկային մէջ Աղգային Ժողովոյ
աշխատութեանց և որոշմանցը եւ-
թարկուելիք զանազան առաջարկու-
թեանց տեսակն ու բնութիւնը հարե-
ւանցի մը յիշատակելէն յետոյ, Աղգն
և իւր Ներկայացուցիչներն սիրոյ և
միտքանութեան, փոխադարձ գոր-
ծակցութեան և պարտուց ու իրա-
ւանց ճանաչմանն ու դործադրու-
թեանը կ'յարգուէր, երեսի Ժողովն
ևս Յունիս 21 ի իւր նիստին մէջ
նկատուութեան առաւ բացման ճա-
ռին ի պատասխանի պատրաստուած
Ռեզոլուցի, զոր բերած էր Առնապե-
տաց գլխաւը, և յետ երկուր և կա-
րեւոր վիճարանութեան մը, որու
մասնակցեցան Գեր. Խորէն Արքեպի-
սկոս Նար-Պէյ, և Տեալը Թիւր-
եաքեան, Թիւրքէնոսեան, Մերեմ-
գուլի, Գանուսեան ևս, մի քանի բա-
րեփոխութեամբ ամբողջապէս քը-
ուէարկեց յիշեալ Ռեզոլուցի, զոր
յետ Ժողովոյ նստի փակման՝ Մայր

Գիւսնը 'ի Պատրիարքարան տանելով մատուց Ամեն Ս. Պատրիարք Հօր :

Ն. Սրբազնութիւնն ընդունելով Ուղերձը, շնորհակալութիւն կ'յայտենէ Ազգ. Ժողովոյ յայտնած ազգասիրական զգացմանց և բարձրանայ մասին, կ'մտախոյն առ Ստուգած օրհներէ և պատկեր ամենեցունց ևս ջանքերն վասն յառաջագիտութեան Ազգին, և կ'յաւելու ասել թէ՛ ինքը իւրովսանն պիտի ջանայ օգնել երեսփոխանութեան և վարչական ժողովոյ ամեն աշխատութիւնն 'ի կատարածելու, և կ'յուսայ թէ երեսփոխանութիւն և վարչութիւն ևս փոխադարձ անդաշտութեամբ պիտի օժանդակեն իրեն ազգային գործոց բարգրաճման և օգտին համար :

Ս. Պատրիարքին սոյն խօսքերն, որք անշուշտ ամենայն անկեղծութեամբ արտասանուած են, կ'յուսադրեն զմեզ թէ Նորին Սրբազնութիւնն ազգային և եկեղեցական բազմաթիւ գործոց և խնդրոց վրայ իւր ունեցած խորին հմտութեամբ, փորձառութեամբ, իւր անձնական գովելի յատկանիշն եղող կարուկ և ազգու ընթացիւքը, և որ ամենէն աւելին է, զանազան խնդրոց լուծման մէջ իւր ունենալիք նախաձեռնութեամբ՝ մեծապէս պիտի նըպաստէ Ազգ. վարչական ժողովոյ մէջ գործերու արագ կարգադրութեան մը մըմը, և Ազգին գանազան մասանց ամեն խաւերուն մէջ համբարաշխութեան և փոխադարձ անդաշտութեան մ'ողին յառաջ բերելու և արժարժելու :

Վե՛մ : Սման Պէ՛ի ատենապետութեամբ զանազ Բազ. Ժողովն, իւր երկամեայ պաշտօնավարութեան շրջանն աւարտած լինելով, Ազգային Ժողովոյ նախորդ նստաշրջանի փակման նստին մէջ իւր հրաժարականը մատուցել էր : Երեսփ. Ժողովն իւր ներքին նստաշրջանի Գ. նստին մէջ նոր Բազ. Ժողովոյ մը կազմակերպութեանը ձեռնարկելով ըստ որոմանաբար Սզգ. Սահմանադրութեան, երեսկան օրն ալ լրացուցել է սոյն ընտրութիւնը :

Զրոյց կար թէ սոյն նորնսիր անգամներէն ոմանք զանազան պատճառներէ հարկադրեալ մտադիր են եղեր հրաժարական մատուցանել, սակայն միւս կողմանէ կ'իմանանք թէ՛ Ամեն Ս. Պատրիարքը յոյժ գոհ լինելով նորակազմ Բազ. Ժողովոյ ընտրութեան արդիւնքէն, ապահովել է թէ ինքն յիշեալ ժողովակա՛նայ իւրաքանչիւրն առանձին տեսնելով պիտի աշխատի ընդունել տալ իրենց սոյն պաշտօնը :

Նորնսիր Պատուարժան Բազ. Ժողովոյ անգամայ հանրածանօթ ազգայնորութիւնը կ'վստահեցնէ ևս զմեզ թէ Ամեն Ս. Պատրիարքն իւր տուած սոյն ապահովութեան և այդմասին ընելիք ջանքը մէջ կ'առարկէ լազէս պիտի յաջողի :

Կոպէնէն Յուլի 16 թուով կ'դրեն Կ. Պօլսոյ Աւետի պատուական թերթին թէ ինչի վրանցի Կ. Նախնական անուն ազգային մը վասն մէջ տեղական իշխանութեանց կողմէն ձերբակալուելով, անտիկանութեան հրահրութեան ներքե կարին տարուած է անտի սղար տարագրուելու օրոշմամբ : Աւետի նամակագիրն օրոշմանը :

Ըստ պատճառ մը Հիշելու Նախնական ձերբակալման, սակայն կարծիք կ'յայտեն թէ՛ վանայ եկեղեցեայ մէջ Լիւթիմանի տնտես յիշատակութեան առթիւ խառնութիւն հանդէսերուն պարագլխին եղած լինելոյն պատճառաւ, բարձրագոյն հրամանաւ արտրի գաղափարաւորութեամբ ըլլայ :

Նախնական ձերբակալութեան դէպքին նկատմամբ Աւետի կարնայ թղթակցին ցոյց տուած պատճառը այնքան հաւանականութիւն չ'ունի մեզ համար, քանի որ քաղաքական իշխանութիւնը պէտք և իրաւունք չ'ունի մեր զուտ եկեղեցական և կրօնական խնդրոց խնդրին միջամտելու և այդ առթիւ ձերբակալութիւններ ընելու, և միւս կողմանէ, ինչպէս կ'կարծեմք գիտնալ, Ազգ. Կեդրոնական և գաւառական իշխանութիւնքն ալ այս ցաւով միջադէպին առաջին առնելու համար տակաւն քաղաքական իշխանութեան միջամտութեանը դիմելու հարկ և պէտք չ'էին զգացած : Հետեւաբար Նախնական ձերբակալման բուն պատճառն ինքնին կ'իմացուի երբ մի անգամ Հիշելու թէ իրիման Սրբազանի 'ի Պօլսո բերուիլը, վանայ վարժապետանոցի և վարագոյ վանուց տարաւան փակուիլը, փորձագալեանի տարագրութիւնն, և որոց ամենքն ալ վանայ մէջ կատարուած իրողութիւններ են, շատ սերտ և մօտ զուգադիպութիւն մը ունեցած են Նախնական ձերբակալման և արտրմանը դէպքին հետ :

Ի՛նք ամենայն անկեղծութեամբ կ'ըսեմք թէ Բ. Դրան համար մէջ խոհմութիւն է և ոչ իսկ քաղաքագիտական՝ թողու որ խաղաղ ժողովուրդ մը բնահամարս պայտէս չարչարուի :

Թուրքիոյ Պետական անձինքը շատ լաւ գիտեն թէ այս տեսակ բռնական միջոցներն որչա՛ր անպատեհ են և թէ ուրիշ բանի չ'են ծառայեր՝ բայց եթէ օտարին հաղածու ոչադրութիւնը հրաւիրել երկրին ներքին գործոցը վրայ :

Ուստի Օսմ. Կառավարութիւնը նոյն իսկ իւր խիստ օգտին համար, պարտի անձեւ Հայ տարրին դէմ իւր գաւառացի պաշտօնավարաց սոյն անտեղի եռանդը, որն որ քաղաքագիտական աշխարհին մէջ աւելի կ'վնասէ քան կ'նպաստէ նոյն իսկ Պետութեան շահույցը :

Կրօն. Ժողովն ինչպէս մի քանի անհալի գաւառաց, նոյնպէս և Տիգրանակերտի գաւառին համար առաջնորդական ընտրելեաց ցանկ մը պատրաստած լինելով, Գեր. Հրմայեակ Եպիսկոպոսին անունն ալ նշանակած էր իբր ընտրելի :

Այժմ կ'իմանանք թէ Հրմայեակ Եպիսկոպոս զիր մ'ուղղելով առ Ս. Պատրիարք Հայրն, խնդրել է որ իւր անունը վերցուի ընտրելեաց ցանկէն առարկելով թէ անձնական տկարութեանը պատճառաւ անհամար է իրեն ընդունիլ այդ առաջնորդութեան պաշտօնը, եթէ երբէր ընտրուի :

Զայս լուր կարգադրով Աւետի սիւնակայ մէջ, չ'ենք կրնար զգուշ մեր գործման և ցաւ :

Ժամ է արդ. որմեք Սուրբ Հայրը զգան իրենց կոչման նուիրականութիւնը և զինուան տն. սոյն պարտա-

ճանաչութեան օգուտ : Անմիջական փառաք կ'սպասուայ մեր եկեղեցւոյն, մանաւանդ Տիգրանակերտի լուրերն այս մասին տեղի երկուցալի են, ուր օտարը իւր ձերաններն միտած է արդէն :

Այսպիսի ճշմարտութիւն մը մէջ ամեն եկեղեցական փառաքի ներկայութեամբ արեւոյժ՝ ինքեամբ պարտի գիտել անդ ուր զինքն կը կոչէ եկեղեցւոյ շահը, թող թէ մտանութիւն և կարգապահութեան ամենատարրական սկզբանց դէմ մեղանշել է, եկեղեցականի մը համար որ և է պարտաւսկալ չանաղ եկեղեցւոյ ձայնին որ ժողովուրդեան քուէիլ 'ի յայտ կուգայ :

Մեր եկեղեցական հայր և մանաւորապէս կրօնաւորք և կուսակոնք խիստ կարգապահութեան մը վարժեցնելու են զիրենք պէտք է միշտ 'ի մտի ունենան թէ ինքեանք իւրեանց անձը 'ի ծառայութիւն ազգին նուիրած են, թէ ազգը ուր որ կոչէ զիրենք՝ արարական են երթալ անդ, թէ իրաւունք չ'ունին իրենց քմայ և հաճոյիցը համեմատ առաջնորդական վիճակներ ընտրելու, և թէ վերջապէս եթէ իրօք անձնական տկարութեան և գարմանի կարօտութիւն ունին, փոխանակ Պօլսոյ այս կամ այն գեղազուարճ արուարձանին թաղային քաղաքութեամբն զբաղելու, պէտք է գիտնան թէ իրենց բնական տեղը Ազգ. Հիւանդանոցը պէտք է լինի, ուր հարկ եղած կարգաւորչ գարմաններն ստանալու են 'ի վերջոյ առողջանալով Ազգին զիրենք կոչած տեղն 'ի հարկին կարենալ երթալը համար :

Կովկասիոյ հայաբնակ գիւտաւոր քաղաքաց մէջ լայն գաղափարական հայ պաշտօնեայր (անօրէն, ուսուցիչ և վարժուհի), որք Կովկասիոյ հայ վարժարանաց փակմամբ անգործ և առանց ապրուստի մնացած էին, իւրեանց թշուառներն մինչև յառաջիկայ Սեպտ. ամիսն ստացել են իւրաքանչիւրն իւր գանաւած քաղաքին հայ եկեղեցեացը հասցիլէն :

Ազգ. արժանապատուութեան և համբարաշխութեան այս ոգին մեծ պատիւ կ'ընեն Հայ Ազգին և մանաւորապէս մեր ուսիւնական համալրի եղբարց, որոց մեր խնդակցութիւնը կ'փութամք յայտնել :

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐԱԿԱՆՔ

Կ. Պօլսէն համալը վերջին լուրերը իբրեւ ստոյգ կ'ծանուցանեն թէ, Բուժէլի երկաթուղեայ Պէլլալի և իսրիւպի գիծերն միացնելու ծրարակիրը Օսմ. Սալթանէն վաւերացուել է, և առ այդ արուած կայսերական հրամանագիրը հաղորդուել է Բ. Դրան :

Ծիւթութեան աշխատութիւնք ներքոյ ամսոյ վերջերը պիտի կարենան սկսիլ :

Պուլկարիոյ իշխանն Յունիս 27ին վիճենա հասնելով, Կայսերական Օթլուտն իջել է : Իշխանը Աւստրիոյ մայրաքաղաքին մէջ երբեք կամ չորս օր անցնելէն յետոյ Տարնիթուս պիտի անցնի, և անտի ալ Լոնտրոն պիտի երթայ՝ իւր եղբոր, (որ պիտի ամուսնանայ Մեղիկոյ Թողուհայն գուտեր Պէլլալիոյ իշխանուհոյն հետ) հարսանեաց հանդիսին ներկայ գտնուելու :

հետ) հարսանեաց հանդիսին ներկայ գտնուելու :

Սթանուարտի մէկ հեռագիրը կը ծանուցանէ թէ՛ Իշխանը Սօփիայէն մեկնած օրը, 25/7 Յուլի 1ին յայտարարութիւն մը հրատարակել է, որն որ Նախարարապետ և Դանձուց Պաշտօնեայ Պ. Կարալէօֆը խնամակալ կը նշանակէ ու կը կարգէ Աղեկսանդր Իշխանին բացակայութեանը միջոցին : Իշխանը մտադիր է Օդեսա տալի սկիզբներն Սօփիա վերադառնալու :

Տակաւին չ'է մուտքած թէ անցեալ տարուան վերջերն սպանիայի կրօնաւոր մը, բախան ու գիտաբաց, ցամաքի ճամբով հետիտուելու Կ. Պօլսո հասած էր, անտի ալ իւր ախտադնայութիւնը շարունակելու մինչև երեսուցէն :

Այս անգամ Նիկիոյ իւրեանց Յունիս 28 թուով կ'դրեն Մեթիս-Օրէնա Բալ թերթին թէ, յիշեալ ուխտագնաց կրօնաւորը երեսուցէն վերադառնալով նոյնպէս հետիտու Նիկիոյ իւր հասեր է, և անտի Կ. Պօլսո անցնելով նորէն իւր հայրենիքը պիտի երթայ ցամաքէն : Կրօնաւորը գործեալ նոյնպէս բախան և գիտաբաց է, և առողջական վիճակն ալ շատ կատարեալ է : Սա կը պատմէ եղեր թէ ամեն ուրեք լաւ ընդունելութիւն և հիւրասիրութիւն տեսել է :

Ուր թէրի գործակալութեան Գահրէէն քաջաւամբ հեռագիր մը հետեւեալ կարեւոր լուրը կ'հարցնէ :

Յիսթիմ քաղաքէն Պատմաբարի զօրավարն տուած մէկ լուրը կը ծանուցանէ թէ, Հանապոյի վաճառական մը իրեն նամակ մ'ուղղել է Յուլի 8 թուով (Ն. Տ.), որոյ մէջ կը յայտնէ թէ Մեհմետ (Ուստանի սուտ մարգարէն) մեռել է :

Միւսնոյն նամակը կը յաւելու նա ևս թէ Մեհմետի կուսակիցներն սկըսեր են միմեանց դէմ կռուելու :

Այս լուրը հաստատուել է նաեւ Եգիպտոսի զօրականէ մը, որ փախչելով Յիսթիմէ հասեր է :

Մեհմետ Մեղիկոյ թերթին թեհարանի թղթակիցը Յուլի 6 թուով կը հեռագրէ թէ՛ Ռուսոյ կողմէն Պարսկաստանի ներքին գործոց միջամտութեան և պարսկական սահմանադրոց վրայ շարունակ եղած յարձակմանց դէմ Պարսիկ հպատակաց գանդաւաններն կը շարունակեն :

Սթանուարտի թղթակիցը ուստական զօրաց մշտապէ տեղափոխութիւններն յիշատակելով կ'ըսէ որ՝ պարսկական սահմանադրոց վրայ ընդհանուր կարծիքն այն է թէ՛ պատերազմը մտաւաւ է :

Այս վերջին օրերս Լոնտրոյի Բալ-Մեհմետ անուն թերթը սկսած է իւր ամեն թուոյն մէջ հրատարակել շատ մը գայթակղական և անբարոյական իրադարձութիւններ, որք ըստ իւր ստատիկան կը գործունէ եղեր հանապարտեայ կերպով 'ի Լոնտրոն : Սոյն հրատարակութիւնը մեծ յաղմուս և գայթակղութիւն յառաջ բերելով Լոնտրոյի ամբողջ հասարակութեան մէջ, մինչև իսկ երեսփոխանաց խորհրդարանին մէջ խնդիր եղեր է յիշեալ թերթին հրատարա-

կիշներն ու հեղինակներն քրէական յանցանոց ամբաստանութեամբ դատաստանի ենթարկելու, որպէս զի ապացուցանեն իւրեանց այն յայտնութիւններն :

Ս. Բէթէրպարիկէն յուլիս 7 թիւով Բիւթըրի գործակալութեան հարցադաւած հեռագիր մը կը ծանուցանէ, Տիգրիսէն առնուած տեղեկութեանց նայելով, թէ Անդրկովկասեան նահանգը պատերազմի ատեն գործածելի շարժական հիւանդանոց մը զբաղուել է, և դեռ երկու հիւանդանոց ևս պիտի զբաղուին մօտ օրէն :

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐԳ

(Այսին Հոգի)

Լոնտրո 3/15 Յուլիս
Քէնթըրպըրիի Արքեպիսկոպոսէն, Լոնտրոյի եպիսկոպոսէն, Մաննիկ կարդինալէն և Սամուէլ Մօրիկէն կազմուած մանածատրութեան պիտի ճշգրտէ Լոնտրոյի մէջ ամեն օր գործուած անբարոյականութեանց վրայ, յօր ԲաւՄԼ Կաթէնի ըրած յայտնութեանց վտերականութիւնը :

Վիեննա 3/15 Յուլիս
Մօրալիայ Թրէպիսի քաղաքը երեկ երեկոյ 2000ի չափ գործաւորք խառնեցան, որք կ'ուզէին երեկ առաւօտ ձերբակալուել երկու «ԲաւՄԼ»-ներն ազատելու : Գործաւորք քարի հարուածներով յարձակեցան քաղաքապահ (ժանտարմ) դօրաց վրայ, որք սուխներնին խառնակեցնելով ցրուեցին յարձակողներն : Մի քանի գործաւորք վիրաւորուեցան : Իկուէն հասնող զօրքերն հանդարտութիւնը վերահաստատեցին :

Վերջին Հեռագիր

Լոնտրո.—Մօնթէնի-ԲաւՄԼ կը հերքէ Բարիկի անգլիական գեապան Լօրտ Լայքնի յետ-կոչման լուրը :

Եգիպտոսի անգլիական նորինաւոր գործակաւորք Սըր Հէնրի Տըրոմմենտ Ուօլֆ յառաջիկայ շարժում յեգիպտոս պիտի երթայ, Կոստանդնուպոլիսէն անցնելով, ուր Սուլթանին հետ ևս պիտի խորհրդակցի :

Լան.—Վիլհէլմ Կայսըն այսօր միջօրէն յետոյ Գալլէնց մեկնեցաւ :

Պէրլին.—Քրէս Զայնհայլ լրագրին նայելով, Գերմանիոյ Կայսըն այս տարի իշխանի երթայ, այլ կտա թէ, ինչ պիտի ընդունի եղբը Ալբրաքտ-Հոնդարիոյ Կայսեր այցելութիւնը :

Վիեննա.—ԲաւՄԼ-ի Գերեւորեանց թերթը Ս. Բէթէրպարիկէն հեռագիր մը կ'առանայ ծանուցանող թէ յիշեալ քաղաքէն քաղաքական տեղիոց մէջ տարածուած զրոյցի մը նայելով, անգլիական խորհրդարանին առաջը Լօրտ Մայկլըրիի ըրած յայտարարութիւնը ինչ նպատակաւ տպաւորութիւն ըրեր են ուսու կառավարութեան վրայ, որն որ համալուծ է եղեր թէ Լոնտրոյի նորինաւոր գործակալին վրայ չէ կարող վերադառնալ :

AVIS

Ceux qui, après avoir reçu jusqu'aux 10 Numéros de notre Journal, veulent bien les garder et ne nous en retournent pas, sont censés de nous avoir fait l'honneur d'être comptés parmi nos Abonnés.

Varna le 3/15 Juillet

Nous entrons en carrière, manière déployée; notre but, notre nuance politique s'explique par

LE DROIT

auquel nous empruntons notre titre. Rien de mystique, rien de subversif, rien de vindicatif en nous. Citoyens paisibles et laborieux, nous n'avons en vue que de défendre le droit dans l'enceinte de la Nation Arménienne, protéger le peuple contre la plutocratie et la tyrannie, et soutenir le droit de la Nation Arménienne contre les empiètements étrangers.

La justice, base de l'organisme social, lien de rapports de la Société humaine, sera notre guide unique dans cette mission suprême; amis de la plus stricte discipline, notre tâche sera de répondre à notre vocation en respectant religieusement l'état actuel de choses tant dans l'enceinte nationale qui par rapport aux relations de la Nation Arménienne avec les étrangers.

Nos soins les plus zélés seront portés à guider le peuple dans l'acquiescement consciencieux de ses devoirs envers la Nation et les Etats dont il jouit la protection. Nous allons démontrer à la Nation que la garantie de son existence et l'amélioration de son sort ne dépendent que de son courage de pourvoir par soi-même à ses besoins et de sa vertu de s'acquiescer exactement de ses incombances; tout espoir basé sur l'étranger est chimérique et illusoire et porte plutôt du préjudice à la cause nationale.

Soutenir son droit—acquiescer à son devoir—et s'aider par soi-même.

Voici notre devise que nous embrassons non point comme une doctrine abstraite philosophique, mais avec la ferme intention de la mettre en application de tout notre pouvoir. En conséquence nos efforts tendront à organiser dans la nation arménienne une éducation nationale uniforme et créer une force nationale concentrée suffisante, d'une part, à satisfaire ses besoins par soi-même et de l'autre à devenir un membre utile de la société des Nations. Nous nous appliquerons en même temps de cultiver et animer pratiquement dans chaque partie de la Nation Arménienne l'esprit de solidarisme et à l'éclairer sur ses intérêts réels.

Quant aux droits de la Nation dans ses rapports avec les Etats qui la protègent, notre tâche sera autant que possible de les régler et les affermir dans les limites de l'équité; à cet égard nous porterons un soin particulier à être clair et sans équivoque dans nos expressions, nous exposerons en toute franchise et sincérité la situation et les besoins de la nation, et nous ferons appel sans déguisement à la discrétion des Gouvernements dont elle relève.

Notre ligne de conduite ainsi tracée, nous marcherons loyalement à notre but, aux risques même de déplaire et de sacrifier notre existence à des ressentiments impolitiques; nous sommes prêts à tout supporter, plutôt que de nous permettre de nuire par esprit d'adulations aux intérêts de la Nation et à ceux des Etats qui la protègent et l'hospitalisent.

En particulier, organ de l'union des «Patriotes», nous travaillerons au développement de leur but qui est d'être le dépositaire zélé des traditions et de l'Eglise nationales Arméniennes; de tâcher relever le crédit et l'influence morale des autorités légitimes de la Nation et d'avoir soin autant que possible de soulager les malheurs dans l'enceinte nationale.

La tâche que nous embrassons sera naturellement pénible et rude; et nous prévoyons des difficultés et des agressions dans notre carrière; mais sûrs de la sympathie du peuple, dont nous nous proposons de servir les intérêts, nous marcherons en avant avec persévérance et fermeté et nous avons la foi d'arriver triomphant à notre but.

UN COUP D'OEIL SUR LA NATION ARMENIENNE

Depuis la guerre de 1878 l'Arménien cesse d'être cet élément sûr et digne de toute confiance auquel jadis les services d'Etat les plus importants et les plus délicats étaient confiés tant en Russie qu'en Turquie.

L'interdiction des écoles Arméniennes au Caucase, quoi qu'en disent les optimistes, constitue une preuve éclatante du revirement de la politique traditionnelle de la Russie envers les Arméniens; cet élément, dont la présence au Caucase était naguère considérée comme une garantie des intérêts de l'Etat, est taxé en ce moment de dangereux et le Gouvernement prend des mesures pour le réprimer. Et pourquoi? That is the question: Hâtons-nous de constater toutefois que dans la conduite des Arméniens, rien ne justifie ces mesures de prévention, et nous sommes convaincus que le Gouverne-

ment de Russie saisi de l'importunité de ces précautions incompatibles avec la réalité de l'état des choses, retournera bientôt à sa politique traditionnelle grâce à laquelle l'élément arménien est tellement développé aujourd'hui dans l'Empire au profit et à la gloire de l'Etat.

En Turquie la situation des Arméniens est plus critique en ce moment; l'esprit de l'individualité nationale que les Arméniens ont montré après la guerre russo-turque en 1878, en exprimant des velléités pour un système administratif de self-gouvernement a provoqué contre eux l'attention du gouvernement Ottoman. Aujourd'hui toutes les actions des Arméniens sont suspectées par l'Etat; les sociétés purement de bienfaisance d'instruction et de gymnastiques sont considérées en tant de comités de révolution; les institutions absolument de piété tel que couvents, églises et écoles sont aux yeux du gouvernement des constructions servant au but de favoriser un mouvement révolutionnaire et comme tel elles sont gardées sous une chaîne d'observations des plus resserrées. Les métropolitains et les simples prêtres même sont soupçonnés de connivence et souvent on en voit quelques uns conduit à Constantinople sous un prétexte quelconque.

Ajoutons d'autre part à cet état de choses la pauvreté et la misère qui règne dans le peuple, l'absence de la sécurité personnelle et le joug des tribus rebelles joint aux abus des fonctionnaires des provinces et nous pouvons nous faire une idée de la situation du peuple Arménien en Turquie.

De même en Perse malgré les dispositions favorables du gouvernement de S. M. le Chah envers ses sujets Arméniens, la sûreté des biens et de vie de ceux-ci n'est point des plus enviables.

Une contraste frappante se présente à cet état de chose général par la situation exceptionnellement favorable des Arméniens de la Bulgarie et de la Roumélie-Orientale; dans ces deux pays les Arméniens à l'instar de toutes les autres communautés, jouissent amplement des bienfaits de la liberté et de la sécurité personnelle et s'occupent, librement et indépendamment, de leurs affaires nationales, grâce à l'esprit de tolérance des gouvernements respectifs et aux nobles sentiments d'hospitalité de la jeune Nation Bulgare.

Nous ne pouvons malheureusement pas dire de même des Arméniens de la Roumanie, chez qui se perd peu à peu la conscience de dignité nationale et qui se trouvent à l'imminent péril de dis-

paraître de l'enceinte de la Nation si un concours moral ne vient à rehausser le niveau de leurs sentiments. Une seconde édition de l'histoire des Arméniens de Hongrie et de la Pologne menace de ce côté.

Dans ce cercle étroit de revue nous sommes peinés de ne pouvoir dire quelques mots par rapport aux deux fractions catholique et protestante de la Nation Arménienne; nous avons encore besoin d'étudier leurs conditions et nous y retournerons en temps et lieu.

DEPECHEs TELEGRAPHIQUES

(Agonce Havas)

Londres 3/15 juillet

Le comité formé de l'archevêque de Canterbury, de l'évêque de Londres, de Cardinal Manning et de Samuel Morley vérifiera l'authenticité des révélations du «Pall-Mall Gazette» sur les immoralités commises journellement à Londres.

Vienne 3/15 juillet

Hier soir à Trebuch en Moravie a eu lieu un rassemblement de 2000 ouvriers voulant délivrer deux socialistes arrêtés hier matin; les gendarmes croisèrent la baïonnette pour disperser les agresseurs, quelques ouvriers sont blessés. Le calme est rétabli par les troupes arrivées de Iglau.

DERNIERE DEPECHEs

Londres. — Le Morning poste dément le rappel de Lord Lyons Ambassadeur de l'Angleterre à Paris.

Sir Henri Drummond Wolf se rendra la semaine prochaine en Egypte passant de Constantinople, où il conférera avec le Sultan.

Ems. — L'Empereur Wilhelme est parti cet après midi pour Coblenz.

Berlin. — Suivant la Gazette de la Croix, l'Empereur n'irait pas cette année à Ischl, mais il recevrait à Gastein la visite de l'Empereur François-Josephe.

LE PRINCE DE BULGARIE

Des dépêches portent que le Prince Alexandre de Bulgarie est arrivé le 9 à Vienne et est descendu à l'Hôtel Impérial. Le Prince passera trois ou quatre jours dans cette capitale. Il se rendra ensuite à Darmstadt, et de là à Londres pour assister au mariage de son frère.

L'ORIENT

Nous ne voulons pas omettre dans notre premier numéro de jeter un coup d'œil sur l'Orient, auquel appartient d'origine et d'histoire la Nation Arménienne, dont nous adoptons la cause.

Deux grandes Puissances, la Russie et la Turquie possèdent aujourd'hui cette vaste scène de

dramas d'antiquité, où les Ninus, les Artaxerce, les Tigran et les Mithridate ont tour à tour joué leurs rôles, et où souvent le Romain, le Grec, le Macédonien et le Spartiate se rencontrèrent avec le Persan, l'Assyrien, l'Arménien, le Parthe, l'Arabe, l'Hebreu. Ce domaine des Merveilles, ce Berceau des Nations, se trouve aujourd'hui —disons-nous— divisé principalement entre les deux grandes Ruissances, qui le gouvernement et le guident d'après leurs lumières, leurs lois et leurs vues.

Rivales dans cette domination, souvent elles donnent lieu à l'histoire d'enregistrer des faits de carnages humains plus terribles que les guerres de l'antique Orient; nous sommes néanmoins heureux de constater qu'à l'heure que nous écrivons cette brève revue, les deux rivaux en mention, dignes l'un de l'autre, vivent en paix et en harmonie et rien ne fait présager le danger d'un imminent trouble pour l'Orient qui profite des bienfaits de la paix pour continuer son développement intellectuel et matériel, et nous en sommes heureux —répétons-nous— convaincu que l'accord régnant entre les deux Etats susmentionnés garantie les conditions d'existence et de bien-être des peuples d'Orient.

Séparément ces deux grandes Puissances sont également en voie de prospérité.

La Russie, après avoir été ces dernières années occupée par des questions sociales et politiques de diverses natures, consacre en ce moment toutes ses facultés au développement du bien être et de la prospérité de ses populations; la richesse du pays et le niveau de la morale du peuple se haussent à vue d'œil; et là où le trop de zèle de certains fonctionnaires de l'Empire semble encore mettre en danger les bonnes relations du peuple avec son Gouvernement nous ne doutons pas que la magnanimité de S. M. l'Empereur Alexandre III. suppléera largement pour rassurer et protéger son peuple; en particulier nous faisons appel aux sentiments paternels de Sa Majesté envers ses sujets Arméniens qui se trouvent depuis quatre mois privés du bienfait de l'instruction par le fait d'interdiction de leurs écoles; le Gouvernement russe connaît bien que les Arméniens méritent de meilleurs égards que ce que ne prouve cette mesure du Gouvernement.

En dehors, la Russie, dans ses relations avec les autres puissances, se trouve également en parfaite harmonie: les craintes d'une guerre avec l'Angleterre sont totalement disparues bien que certains esprits pessimistes ne veulent pas encore l'admettre; le conflit surgi à propos

des frontières afghanes est applani et si l'arrangement survenu en principe entre les deux gouvernements est de nature à sauver la dignité de la Grande-Bretagne, il est incontestable également qu'il est destiné à rehausser de beaucoup le prestige de la Russie en Asie et en Europe.

La Turquie a également depuis la paix de 1878 fait de mémorables progrès dans la voie de réorganisation, ayant à sa tête un Souverain éclairé tel que S. M. Sultan Hamid II. Elle a su se tirer dignement de la crise qui la menaçait, et les difficultés les plus rudes pour l'Empire se trouvent aujourd'hui heureusement écartées; la Bulgarie et la Roumélie-Orientale, deux parties intégrantes de l'Empire, se trouvent en voie de la plus grande prospérité; ces deux Etats vassaux, comme les autres Pays autonomes de la Turquie, prouvent aujourd'hui combien le système de décentralisation ou de simple Autonomie administrative est favorable au développement des peuples de l'Empire; et nous ne doutons pas que, grâce à la clairvoyance et au génie politique de S. M. le Sultan, la Turquie en tirera grand profit pour la consolidation et la réorganisation de l'Empire à l'instar de sa voisine l'Autriche-Hongrie et l'Allemagne; quelques points encore non accomplis des engagements que la S. Porte a signés à Berlin en 1878— sont les seuls embarras qui occupent le Gouvernement Ottoman, mais heureusement ceux-ci ne sont difficiles et embarrassants qu'au point de vue d'application, l'objectif de ses engagements étant au contraire favorable aux intérêts de l'Empire.

Il s'agit en effet des réformes à introduire en Arménie et en Macédoine; mais ce n'est point une concession de territoire, et de nature à porter l'ombre à la dignité du Gouvernement.

Au contraire comme on le voit aux progrès réalisés par les pays autonomes de la Turquie, les réformes administratives et judiciaires mesurées sur les mœurs et caractères des provinces contribuent beaucoup au développement du peuple qui fait la force de l'Empire.

Nous reconnaissons la nature des difficultés que la S. Porte rencontre dans l'application de ces réformes, mais quel que soient ses motifs à les retarder, ils ne peuvent point être justifiables, partant que chaque heure de retard coûte autant de peine et d'embarras au pays et ne sert qu'à aliéner à l'Etat l'attachement de son peuple.

AFFAIRES MACEDONIENNES

L'INCIDENT DE SERRES

On écrit de Serrès au «Moniteur Oriental» en date du 7 courant (n. s.):

«Le village de Sarmouchachi, dont la population se monte à un millier d'habitants, tous Grecs, est situé à l'est Serrès à deux heures de marche. La culture des tabacs, qui se fait sur une grande échelle, a rendu ce village assez prospère pour qu'il possède deux écoles. Les acheteurs de tabacs, manquant de dépôts convenables pour emmagasiner leurs marchandises, convinrent avec la communauté grecque de bâtir, sur des terrains appartenant à l'église, un dépôt et des magasins dont ils auraient l'usufruit pendant un certain temps et dont la propriété absolue reviendrait à la communauté, à l'expiration du terme convenu.

Les travaux étaient déjà commencés lorsqu'un employé chrétien nommé Athanassi Georghi, poussé par un mobile d'intérêt privé, dénonça faussement et calomnieusement à l'autorité la communauté grecque comme construisant une école sans autorisation préalable. Le «mutessarif» de Serrès, Fehmi pacha, prêta une oreille complaisante à ces délations, et, sans se donner la peine d'ouvrir une enquête sur les faits incriminés, il fit empoigner et mettre en prison les éphores de l'école et les démogérontes du bourg, sans autre forme de procès. Les villageois, ayant eu l'audace de lui adresser une requête pour protester contre cet emprisonnement, il déchira la pièce et déclara aux paysans et au représentant du métropolitain de Serrès (absent, en ce moment, à Constantinople) que les prisonniers resteraient dans les fers et qu'ils seraient châtiés, selon son bon plaisir, sans que le conseil d'administration eût à se mêler de l'affaire.

Sur une dépêche du métropolitain, demandant au Mutessarif de laisser les villageois libres sous caution, Fehmi pacha s'engagea à procéder à une enquête, mais cette promesse n'a pas été exécutée.

Les membres du conseil d'administration, accompagnés du représentant du métropolitain, se présentèrent chez le Mutessarif pour réclamer l'élargissement des personnes arrêtées. Le Mutessarif, après force menaces, finit par céder aux instances de la députation et promit de nouveau, de relâcher ses prisonniers, sans même les soumettre à une enquête.

Malheureusement, il en a été de ces promesses, comme des précédentes. Les prisonniers sont toujours sous les verrous, sans qu'aucune enquête préliminaire, administrative ou judiciaire, ait eu lieu. Accusés faussement de vouloir fabriquer des écoles, dont ils n'avaient aucun besoin, ils sont privés des moyens de se défendre.

La population de Sarmouchachi s'étonne de cette conduite du Mutessarif, Fehmi pacha, d'autant plus qu'elle sait que, dans plusieurs occasions, il n'a emprisonné personne ni fait suspendre les travaux lors de la construction de plusieurs écoles turques, grecques, israélites, bulgares même, qui sont bâties et se bâtissent tous les jours dans son Mutessarifat et à Serrès même.

RESPONSABLE T. PAPAZIAN

Imprimerie H.N. Voïncoff & Cie. — Varna